

Smernice za spremljavo komitentov in sistem zgodnjih opozoril za povečano kreditno tveganje (EWS)

(v veljavi od 22. maja 2015)

Splošno o sistemu zgodnjih opozoril (EWS)

Namen EWS je, poleg **zgodnjega odkrivanja** povečanega kreditnega tveganja pri komitentih, tudi v nadaljnjem učinkovitem **ukrepanju** v primeru zaznave in v **preprečitvi prehoda** komitentov med neplačnike. Rezultat samega procesa je ustrezna **klasifikacija** identificiranega komitenta glede na povečano tveganje; ali torej še sodi v **običajno obravnavo**, mora na **opazovalno listo** ali pa je potreben **prenos skrbništva** na enoto razreševanja, kjer je obravnava celovitejša in intenzivnejša.

EWS je primeren le za komitente, ki bi iz statusa plačnika **lahko prešli** v status neplačnika, ne pa tudi za komitente, ki so že neplačniki (pri takšnih komitentih o zgodnjem odkrivanju ni več smiselno govoriti).

Banka mora vzpostaviti **proces** zgodnjega odkrivanja povečanega kreditnega tveganja, ki omogoča pravočasno ugotavljanje dolžnikov, ki izkazujejo povečano tveganje. Kjer je primerno, lahko banka določene kredite izvzame iz procesa zgodnjega odkrivanja povečanega kreditnega tveganja.

Banka mora določiti ustrezne kvalitativne in kvantitativne **kazalnike** zgodnjega ugotavljanja povečanega kreditnega tveganja.

Organizacija, razmejitev odgovornosti

Banka mora vzpostaviti spremljavo (monitoring) komitentov in njihovih skupin kot stalni, **redni del obvladovanja kreditnega tveganja**. Spremljava traja **celotno obdobje** kreditnega razmerja banke s komitentom, EWS pa je njeno pomembno orodje.

EWS mora banki omogočati **učinkovito in ažurno** odkrivanje komitentov s povečanim kreditnim tveganjem, poudarek pri njihovi obravnavi pa mora biti na vsebini, ne formi. Potrebne **so jasno določene procedure in napisana navodila** ter ustrezna **kadrovska pokritost** področja, ki izvaja spremljavo (monitoring) in upravlja z EWS.

Banka mora identificirati, katere izpostavljenosti do pravnih oseb so zanjo **materialne** in jih bo zato tudi podrobneje spremljala. Materialnost mora biti v politiki oz. pravilniku **jasno opredeljena**.

Odgovornosti v banki morajo biti med sodelujočimi **jasno razmejene**, spremljava in samo upravljanje s sistemom zgodnjih opozoril pa **neodvisno oz. ločeno** od subjektov, ki so bili udeleženi pri predlaganju in odobritvi naložbe, zlasti pa od področja komerciale (preprečitev konflikta interesov).

Pomembno je, da izvaja v banki proces spremljave in upravlja z EWS posebna, neodvisna **"monitoring" enota**, ki sicer sodi v področje upravljanja s tveganji.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Sistem zgodnjih opozoril – ključni udeleženci in njihove naloge:

Enote	Naloge
MONITORING (specialisti oz. poseben oddelek za spremljavo znotraj področja tveganj)	<ul style="list-style-type: none">• Upravljanje z EWS orodjem, koordinacija procesa in skrb za opazovalno listo (WL).• Odgovornost za kakovost podatkov, ki so v EWS.• Spremljava avtomatskih zaznav sistema, dopolnjevanje podatkov/indikatorjev in obveščanje skrbnikov o njih, nadalje pa tudi upravljalcev tveganj.• Priprava liste potencialno problematičnih komitentov, ki vključuje EWS indikatorje, za njihovo nadaljnjo obravnavo.• Potrjevanje s strani upravljalcev tveganj in skrbnikov predlaganih sprememb statusov komitentov (končni predlog odločevalcem).• Potrjevanje s strani upravljalcev tveganj in komerciale predlaganih blažilnih ukrepov in po potrebi njihova dopolnitev (končni predlog odločevalcem).• Sodelovanje z upravljalci tveganj pri pripravi analize stanja komitentov in vzrokov za težave.• Spremljava izvrševanja sprejetih strategij in ukrepov.• Priprava monitoring poročila.• Skrb za organizacijo sej, kjer se obravnava v EWS zaznane komitente s povečanim tveganjem.
PODROČJE KREDITNIH TVEGANJ (upravljalci tveganj)	<ul style="list-style-type: none">• V sodelovanju s skrbniki predlog statusa komitentov (in njihovih skupin): redna obravnava, WL, razreševanje/izterjava.• V sodelovanju s skrbnikom predlog blažilnih ukrepov za znižanje tveganja pri WL komitentih.• Preverba/osvežitev ratingov komitentov (in skupin).• Analiza finančnega stanja komitentov (in skupin), identifikacija poglobitnih vzrokov za težave.• Spremljava izvajanja ukrepov in strategije.
KOMERCIALA (skrbniki podjetij)	<ul style="list-style-type: none">• So obveščeni o avtomatsko zaznanih odstopanjih v sistemu in poskrbijo za takojšnjo izvedbo ustreznih blažilnih ukrepov (npr. poziv k plačilu...).• Pridobivanje pojasnil in podatkov od komitentov, po potrebi organiziranje sestankov s komitenti.• V sodelovanju z upravljalci tveganj priprava predloga statusa komitentov (in skupin): običajna obravnava, WL, razreševanje/izterjava.• V sodelovanju z upravljalci tveganj priprava predloga blažilnih ukrepov za znižanje tveganja pri WL komitentih.• Udejanjanje določenih blažilnih ukrepov in izvrševanje zastavljenih strategij.• Skrb za ažurnost in ustreznost cenitev v zavarovanje zastavljenega premoženja.

Odločitev o oblikovanju samostojne enote je sicer **prepuščena posamezni banki** (glede na njeno velikost in razpoložljive vire). Ključno pa je, da banka zagotovi, da je spremljava (monitoring), ki vključuje tudi sistem zgodnjih opozoril (EWS): neodvisna funkcija, organizacijsko znotraj področja tveganj in da je stalna.

Banka mora zagotoviti **jasno določena pravila prenosa** skrbništva komitenta iz "redne" obravnave v razreševanje oz. izterjavo, enako velja za povratek ozdravljenih izpostavljenosti v redno (običajno) obravnavo.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Banka mora za spremljavo in proces EWS definirati (razumno kratke) **roke** za posamezne faze/aktivnosti.

EWS indikatorji

Banka mora v svoji politiki EWS natančno definirati indikatorje, ki jih uporablja.

Priporočeni **nabor kvantitativnih in kvalitativnih** kazalnikov/indikatorjev EWS (mejne vrednosti določi inštitucija izkustveno, smiselno glede na vrsto naložbe, dejavnost in značilnosti komitenta ter razloge za odstopanja):

- Kreditna sposobnost (finančne obveznosti / EBITDA).
- Kapitalska ustreznost (negativen kapital, nezadosten delež kapitala).
- Pokritje obresti (TIE koeficient; EBIT / odhodki za obresti).
- Denarni tok (velik padec oz. negativen EBITDA).
- Poslovni rezultati (pomemben padec prihodkov, visoka čista izguba).
- Spremembe v obratnem kapitalu (npr. podaljšanje vezave terjatev in zalog).
- DSCR (zmožnost servisiranja dolga; razpoložljivi denarni tok / letni znesek za servisiranje dolga).
- Vrzel v zavarovanju (pomembno znižanje pokritosti izpostavljenosti z zavarovanjem).
- Pomembno znižanje prometa preko TRR pri inštituciji.
- Znižan, slab ali neveljaven interni rating (oz. že zapadel letni pregled komitenta/skupine).
- Blokade na TRR.
- Zapadle neplačane terjatve.
- Davčni neplačnik.
- Kršitve pogodbenih zavez.
- Unovčenje bančnih garancij, unovčenje v zavarovanje danih menic.
- Pomembne negativne informacije iz okolja (slaba medijska podoba, sodni postopki, problematično lastništvo, izguba ključnega kupca/dobavitelja...), poslabšanje komunikacije z inštitucijo.
- Insolvenčni postopki.

Zgornji indikatorji so **izbrani po načelu dostopnosti** podatkov/informacij za vse banke, **pogostnosti** uporabe ter **preprostosti** za razumevanje in njihov izračun, banke lahko po potrebi in zmožnostih nabor tudi razširijo. Poleg absolutnih vrednosti je pomembno tudi gibanje kazalnikov v času, če je to glede na vrsto kazalnika smiselno.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Ukrepi po zaznanem povečanem tveganju

Če je na osnovi indikatorjev EWS v banki pri komitentu zaznano povečano kreditno tveganje, mora oddelek spremljave (oz. specialisti za monitoring znotraj področja tveganj) pripraviti **seznam** takšnih komitentov, skrbnik in upravljaec tveganj pa morata dodati svoja pojasnila/komentarje za obravnavo na ustreznem organu, ki odloči glede morebitnega prenosa oz. **nadaljnje obravnave** komitenta (opazovalna lista, restrukturiranje, izterjava). Banka naj pri obravnavi upošteva **materialnost** izpostavljenosti do komitenta.

Ob uvrstitvi na **opazovalno listo**, še zlasti pa **ob prenosu** skrbništva komitenta v enoto razreševanja ("rehabilitacijo"), mora strokovna služba banke ponovno oceniti **finančno stanje** komitenta in mu določiti ustrezen rating, ugotoviti ključne **vzroke** za nastalo situacijo, preveriti relevantno kreditno dokumentacijo in **predmete zavarovanj** (vrednost, prodajljivosti, pravna varnost, po možnosti tudi okrepitev zavarovanj) ter pripraviti **strategijo** nadaljnjega sodelovanja s komitentom in **ukrepe** – podobno velja seveda tudi za celotno skupino, če je komitent del skupine.

Zaznano povečanje tveganja zahteva od banke **okrepitev komunikacije** z njenim komitentom. Za komitente na opazovalni listi ostane glavni stik banke s komitentom še vedno skrbnik (komercialist), a ob aktivnejšem sodelovanju enote upravljanja s tveganji.

Spremljava identificiranih komitentov in uresničevanja ukrepov

Za spremljavo komitentov na opazovalni listi je v banki odgovoren **oddelek "monitoringa"** (oz. zaposleni znotraj področja tveganj, če posebna organizacijska enota za spremljavo ni oblikovana), za prenesene komitente pa enota razreševanja.

Komitent banke **na opazovalni listi praviloma ne sme biti daljše časovno obdobje** (največ eno leto) - ali mora biti v tem času vrnjen v običajno obravnavo ali pa prenesen v enoto razreševanja (rehabilitacije). Banka mora komitente, ki so na WL, razvrstiti v slabši bonitetni razred, kot razvršča "običajne" komitente .

V banki mora biti zagotovljena priprava **periodičnih poročil** (najmanj polletno, odvisno od resnosti položaja in pomembnosti komitenta) glede aktivnosti in uresničevanja ukrepov, glede večjih primerov mora biti v obveščanje in odločanje vključena tudi uprava banke (oz. vsaj član uprave zadolžen za tveganja).

IT podpora procesa

Banka naj ima, če je le mogoče, **posebno IT aplikacijo za EWS**, ki omogoča zbiranje, pripravo in hrambo podatkov, ob večji avtomatizaciji pa pregledno ter ažurno spremljanje in opozarjanje, izdelavo analiz in poročil.

Ustrezno orodje lahko **avtomatizirano**, sprotno opozarja na določena odstopanja, ki kažejo na povečanje kreditnega tveganja (npr. poslabšanje/zapadlost internega ratinga, zamude, blokade...) in omogoča **takojšnje ukrepanje** na strani komerciale (npr. poziv komitenta k plačilu, zahteva po pojasnilih, podatkih...) in je osnova za **nadaljnjo obravnavo** potencialno problematične situacije, kjer se vključijo tudi ostali udeleženci v procesu.

Banka mora zagotoviti spremljavo **na ravni skupine** povezanih oseb komitenta, tako z vidika skupine komitenta, kot tudi z vidika bančne skupine. Prav tako mora **znotraj bančne skupine potekati obveščanje** o problematičnih komitentih/skupinah.